

دستاوردهای امنیتی و نظامی

چکیده

این نوشتار با بررسی دستاوردهای امنیتی و نظامی انقلاب اسلامی، در صدد است با استفاده از اطلاعات، آمار و اسناد، مهم‌ترین دستاوردهای این حوزه را بررسی و در برخی موارد به صورت تطبیقی وضعیت پیش و پس از انقلاب را مقایسه نماید. اصلی‌ترین دستاوردها در سه حوزه «امنیت ملی»، «امنیت منطقه‌ای» و «امنیت بین‌المللی» صورت‌بندی می‌شود و بر اموری مانند امنیت مجامع عمومی، امنیت رفت و آمد، امنیت حمل و نقل، کسب و کار، سلامت زیستی و روانی، و دفاع از کشورهای منطقه، به عنوان محورهای مرتبط با این بخش‌ها تأکید می‌شود. در حوزه دستاوردهای نظامی نیز استقلال نظامی، برنامه‌ریزی، خودباوری و خودکفایی نظامی طرح و بررسی شده است.

کلید واژه: انقلاب اسلامی، امنیت ملی، امنیت بین‌المللی، دستاوردهای نظامی،

صنایع نظامی

مقدمه

امنیت به معنای حفاظت و مراقبت از منابع حیاتی کشور، اولین و

مهم‌ترین دغدغه دولت‌ها و حیاتی‌ترین نیاز بشر در زندگی اجتماعی است؛ به گونه‌ای که میزان قدرت و اقتدار هر کشور با میزان توفیق آن در تأمین امنیت شهروندان سنجیده می‌شود. یکی از دستاوردهای مهم انقلاب اسلامی حفظ و مراقبت از منافع ملت ایران در برابر زیاده‌خواهی‌های بیگانگان در بیرون مرزها و ایجاد ثبات و امنیت در داخل کشور است که در این‌جا به برخی از ابعاد آن پرداخته می‌شود.

حوزه‌های امنیت

در یک تقسیم‌بندی کلی، امنیت به سه حوزه ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی تقسیم می‌شود. امنیت ملی حالتی است که ملتی فارغ از تهدید از دست دادن تمام یا بخشی از جمعیت، دارایی یا خاک خود به سر برد. امنیت منطقه‌ای هنگامی است که کشورهای همسایه نسبت به یکدیگر احساس امنیت و آرامش داشته باشند؛ بر این اساس، اگر کشوری مورد حمله و تهاجم یک یا چند کشور قرار گیرد، امنیت منطقه‌ای آن کشور به خطر افتاده است. امنیت بین‌المللی حالتی است که در آن قدرت‌ها در حالت تعادل و بدون دست‌یازی به قلمرو یکدیگر به سر ببرند و وضع موجود به خطر نیفتد؛ هرگاه یکی از قدرت‌ها از محدوده خود پا فراتر گذارد، از لحاظ قدرت (و یا قدرت‌های) مخالف، امنیت بین‌المللی به خطر افتاده است.^۱

۱- امنیت ملی

امنیت ملی معانی و کاربردهای متعددی دارد و از امنیت نظامی تا امنیت سیاسی، اقتصادی، قضایی، اجتماعی، اخلاقی، زیستی و غیر آن را شامل

۱. داریوش آشوری، دانشنامه سیاسی، ص ۳۸.

می شود.

الف) امنیت سیاسی

امنیت سیاسی به ثبات سازمانی کشورها، نظام‌های دولت و ایدئولوژی‌هایی که به حکومت‌ها و دولت‌ها مشروعیت می‌بخشد، مربوط می‌شود.^۱ مهم‌ترین دستاورد انقلاب اسلامی به لحاظ سیاسی که ثبات نسبی نظام اسلامی را عینیت بخشیده، مردمی بودن آن است. ثبات نظام از آن جهت است که یکی از علل اصلی وقوع انقلاب اسلامی آن بود که رژیم پهلوی رژیم بی‌ریشه و متکی به کودتا بود، حال آن‌که نظام جمهوری اسلامی رژیمی ریشه‌دار و مردمی است. بر همین اساس، باید گفت گفتمان اسلام سیاسی هرچند دارای مخالفانی است، این گفتمان، جمهوری اسلامی را تا اعماق جامعه نفوذ داده و پایگاه مردمی آن را تثبیت کرده است.

- امنیت مجامع عمومی

به رغم حوادث ناگواری که طی چهار دهه گذشته از سوی گروه‌های سیاسی و تشکیلاتی وابسته به بیگانه و رژیم گذشته برای مردم و مسئولان نظام به وقوع پیوست و با ایجاد درگیری، ترور، ارباب و مانند آن، فضای سیاسی کشور را به شدت متلاطم و ملتهب کرد، مدیریت سیاسی کشور در سخت‌ترین دوران حتی بدون یک روز اعلام حکومت نظامی، در تأمین امنیت عمومی کشور سعی خود را به کار گرفت و حتی در کوران جنگ تحمیلی، برگزاری انتخابات به تأخیر نیفتاد و این امر دستاورد بزرگی برای امنیت کشور محسوب می‌شود.

۱. ر.ک: شریعتمدار جزایری، امنیت در فقه سیاسی شیعه، ص ۲۳-۲۵.

افزون بر این، از آن‌جا که انقلاب اسلامی مردم‌نهاد است، به صحنه کشاندن توده‌های مردمی برای حمایت از برنامه‌ها، سیاست‌ها و تصمیمات کلان نظام در همه زمینه‌ها، از ویژگی‌های منحصر به فرد آن است. حضور در راهپیمایی‌ها و در مناسبت‌های ملی و مذهبی مانند ۲۲ بهمن، روز قدس، انتخابات و نمازهای جمعه که در تمام نقاط کشور به اجتماع عظیم مردم منجر می‌شود، در آرامش کامل برگزار می‌شود. مقام معظم رهبری فرمود: «باید واقعاً خدا را شکر کنیم، امنیت و آرامش فضای انتخابات بود؛ حتی در آن‌جاهایی که انگیزه‌های اختلاف وجود دارد؛ مثل مواردی که قومیت‌هایی هست، بین دو شهر اختلاف هست، بین دو شهر رقابت هست؛ هیچ‌جا حادثه تلخی اتفاق نیفتاد...»^۱ در حالی که در حوزه امنیت عمومی، در رژیم گذشته جان، مال و عرض مردم، مدام در معرض تهدید مستقیم عوامل حکومت یا اوباش بود که با مراکز انتظامی و پلیس مرتبط بودند. در یکی از گزارش‌ها به محمدرضا پهلوی آمده است: «هم‌اکنون قاچاق در تهران تحت نظر افسران پلیس با شدت هر چه تمام جریان دارد، اخذ مقرری از کافه رستوران‌ها و سایر اماکن و غیره به حد اعلا رسیده و مردم در وحشت [هستند] و جرأت شکایت و نفس کشیدن ندارند».^۲

سرلشکر یحیی افتخارزاده به سرقت‌هایی اشاره می‌کند که با ساماندهی رئیس اداره آگاهی شهربانی در دوران ریاست نصیری انجام شده بود و گزارش تخلّفات این افسر به عصبانیت و تهدید به اخراج گزارش‌کننده

1. <http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=32587>

2. www.dastavardha.com/index.aspx?pid=99&articleid=205274

منجر شد.^۱

امام راحل فضای کلانتری‌ها را چنین توصیف می‌کند: «آن وقت کسی که یک شکایت از کسی داشت می‌خواست برود به کلانتری، خوف این را داشت که در خود کلانتری گرفتاری برایش پیدا شود. مردم از کلانتری آن طوری می‌ترسیدند که از دزدهای سر محله، از چاقوکش‌ها».^۲

ب) امنیت اجتماعی

امنیت اجتماعی ناظر به اطمینان از حفظ ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی و عناصر هویت‌بخش گروه‌های اجتماعی مانند دین، زبان و فرهنگ است.^۳ نیاز به امنیت اجتماعی پس از نیازهای زیستی و فیزیولوژیک، از مهم‌ترین نیازهای انسانی است؛ چنان‌که قرآن نجات از گرسنگی را با نجات از ناامنی در کنار هم قرار داده است: «الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَ أَمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ»^۴ خدایی که (قریش را) به هنگام گرسنگی طعامشان داد و از بیم در امانشان داشت».

- امنیت رفت و آمد عمومی

یکی از کارکردهای حاکمیت از نگاه امیرالمؤمنین علیه السلام تأمین امنیت راه‌های مواصلاتی است.^۵ امروزه جای‌جای کشور پهناور ایران تحت مراقبت و کنترل نیروهای نظامی، انتظامی و امنیتی است و بدون هیچ‌گونه

۱. همان، ص ۳۷۱.

۲. محمد باقری، دیدگاه‌ها و رهنمودها، ص ۸.

۳. منیژه نویدنیا، «درآمدی بر امنیت اجتماعی»، فصلنامه مطالعات راهبردی، ص ۶۰.

۴. سوره قریش، آیه ۴.

۵. نهج البلاغه، خطبه ۴۰.

محدودیت یا مزاحمت برای اعضای جامعه، وظایف خویش را به شکل مطلوب انجام می‌دهند و در همه کشور امنیت وجود دارد، در حالی که در رژیم گذشته چنین امنیتی وجود نداشت.

مقام معظم رهبری می‌فرماید: «من در زمان رژیم گذشته، در مناطق مرزی کشور به صورت تبعید زندگی می‌کردم و می‌دیدم که وضع آن‌جا چگونه بود. در آن‌جا امنیت به دست گردن‌کلفت‌ها و باج‌گیرهای منطقه سپرده شده بود. امنیت عبارت بود از امنیت خوانین و بزرگان و سرمایه‌داران منطقه؛ دیگران حقی از امنیت نداشتند. به همین خاطر، اگر در مناطق مختلف این کشور و به خصوص در مناطق دوردست، آدم متنفذی نوکران و زیردستان خود را می‌زد، می‌کشت، حبس می‌کرد... امنیت آن‌ها و زن و فرزندشان را سلب می‌کرد، ایرادی نبود. اگر به پاسگاه هم شکایت می‌کردند، شکایت‌کننده محکوم می‌شد؛ یعنی امنیت طبقات ویژه بود، نه امنیت عمومی».^۱

امروزه به رغم حساسیت‌های مذهبی اکثر جامعه ایرانی، زمینه اشتغال در خارج از محل سکونت، مسافرت و جابه‌جایی برای همه اقشار جامعه به ویژه زنان و دختران در دورترین نقاط کشور فراهم است و بدون این که تعرض یا تهدیدی متوجه آنان شود، از شرق تا غرب و از جنوب تا شمال کشور چنین امکانی فراهم است. البته در برخی موارد استثنایی که ناامنی‌هایی از سوی عده‌ای شرور شکل می‌گیرد، نباید آن را به کلیت امنیت کشور بار کرد؛ در حالی که بنا به گزارش یورونیوز در تاریخ ۲۵/۰۹/۲۰۱۸، بر اساس نتایج تحقیقی که دیده‌بان ملی بزهکاری و حقوق کیفری فرانسه (ONDRP) انجام داده است، بیش از یک چهارم زنان

1. <http://farsi.khamenei.ir/memory-content?id=24655>

فرانسوی اعلام کرده‌اند که به دلایل امنیتی و نگرانی از توهین، آزار و اذیت و تجاوز، حاضر نیستند به تنهایی خانه‌های خود را ترک کنند.^۱

- آرامش محیط‌های آموزشی و کسب‌وکار

فضاهای آموزشی در هر کشور بستر تربیت نسل‌های آینده است و این امر تنها در سایه امنیت این فضاها میسر است. همچنین محیط‌های کسب‌وکار اصلی‌ترین بسترهای رونق اقتصادی هر جامعه به شمار می‌روند که بدون وجود امنیت کافی، امکان تحقق چنین امری میسر نیست.

امروزه به برکت انقلاب اسلامی محیط‌های آموزشی در ایران از بالاترین درجه امنیت برخوردارند و خانواده‌ها با آسایش و آرامش کامل از حضور فرزندان خود در مدارس و دانشگاه‌ها مطمئن هستند. صاحبان مشاغل در محیط‌های کسب‌وکار نیز بدون هیچ‌گونه مزاحمت یا عدم اطمینان، روزانه با خیال آسوده بر سر کار حاضر می‌شوند. طبعاً اگر استثنایی در برخی مناطق وجود داشته باشد، نیاز به بررسی علل خاص آن است؛ در حالی که ناامن بودن محیط‌های آموزشی در کالیفرنیا و لس‌آنجلس در ایالات متحده، در صدر اخبار و گزارش‌هاست. کمتر روزی است که گزارش‌هایی از درگیری مسلحانه یا گروگان‌گیری در مدارس این شهرها وجود نداشته باشد.^۲

۲- امنیت منطقه‌ای

برخورداری از قدرت بازدارندگی در برابر تعدی بیگانگان و داشتن دست

1. http://twitter.com/euronews_pe

2. <https://www.farsnews.com/news/13970507000150>

برتر برای حمایت از منافع ملی، برترین امتیاز برای یک کشور تلقی می‌شود و جمهوری اسلامی از معدود کشورهایی است که در منطقه خاورمیانه تاکنون به شایستگی از آن بهره‌مند بوده است. این امر حاکی از اقتدار ملی و بین‌المللی و برخورداری از امنیت داخلی و منطقه‌ای ایران است.

پاسخ‌گویی قاطعانه به حمله‌های تروریستی منافقان و گماشتگان داعش به حرم حضرت امام علیه‌السلام و مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۹۶، کشتار نیروهای مرزبان در میوان در سال ۱۳۹۷ و حمله تروریستی به رژه نیروهای مسلح در ۳۱ شهریور ۱۳۹۷ در اهواز، از طریق مقابله موشکی و بمباران مواضع آنان با پهباد، نمونه‌های روشنی از اقتدار ملی و احساس امنیت درون مرزهاست. به همین دلیل، محمدجواد ظریف گفته است: «جمهوری اسلامی ایران با وجود فشارهای بین‌المللی، امن‌ترین و قدرتمندترین کشور منطقه است».^۱ در حالی که برخی کشورهای منطقه تنها با هزینه‌کرد دلارهای نفتی، برای کشور خویش امنیت خریداری می‌کنند. به نوشته روزنامه گاردین، بن رودز یکی از مشاوران امنیت ملی اوپاما می‌گوید: «هیأت آمریکایی در سفر سال ۲۰۰۹ خود به عربستان چمدان‌های پر از جواهرات به ارزش صدها هزار دلار هدیه گرفتند». او در این باره می‌نویسد: «پس از نشستن هواپیما در عربستان در ژوئن ۲۰۰۹ ما را با خودروهای مخصوص زمین‌های گلف به واحدهای مسکونی خاصی در وسط یک بیابان بردند؛ مجمعی متعلق به پادشاه. زمانی که در واحد خودم را باز کردم، یک چمدان بزرگ دیدم که داخلش

1. <http://parstoday.com/dari/news/iran-i66351>

پراز جواهر بود. بعدها دریافتم که دیگر اعضای هیأت نمایندگی آمریکا هدایای مشابهی دریافت کرده‌اند. همه ما چمدان‌های پراز جواهرات گرفته بودیم و البته آن‌ها را تحویل دفتر پروتکل دولت دادیم که مسئول هدایا است»^۱.

مهم‌تر از همه این‌که ایران اسلامی امنیت منطقه را نیز بر عهده دارد. این امر به دو منظور حفظ امنیت ایران و حفظ امنیت کشورهای همسایه صورت می‌گیرد؛ زیرا اگر منطقه ناامن باشد، جمهوری اسلامی نیز دچار مشکل امنیتی می‌شود. در گزارشی آمده است:

«سال ۵۷ که انقلاب اسلامی به وجود آمد، عده‌ای از نخبگان، مانند کیسینجر و هانتینگتون، سلسله مقالاتی را در همان اوایل انقلاب منتشر کردند؛ در این مقالات به دستگاه سیاسی غرب هشدار دادند: این به معنای ظهور یک قدرت جدید در خاورمیانه است. پس به ناچار به مقابله با آن با انواع طرح‌ها و نقشه‌ها برخاستند. طرح «خاورمیانه بزرگ» یکی از آن‌ها بود؛ هدف از این طرح آن بود که «همه دولت‌هایی که در این کشورها هستند، باید به دولت‌های دست‌نشانده اسرائیل تبدیل شوند. به تبع همین طرح بود که حمله به فلسطین و لبنان توسط رژیم صهیونیستی و با حمایت آمریکا شدت گرفت. در جنگ ۳۳ روزه وقتی از کاندولیزا رایس، وزیر خارجه وقت آمریکا سؤال شد این وضعیت تا کی ادامه خواهد یافت، پاسخ داد: «این زاییدن خاورمیانه بزرگ است و وضعیت آن‌جا نیز درد این زایمان است»^۲.

1. <http://fararu.com/fa/news/362697>

2. <https://www.mehrnews.com/news/3720475>

الف) اهتمام به امنیت دریای خزر

موضوع امنیت دریای خزر یکی از مسائل بسیار مهم و از نگرانی‌های کشورهای ساحلی این دریا طی بیست سال اخیر بوده است. از این رو، توافق در بخش امنیت منطقه‌ای از سوی کشورهای ساحلی دریای خزر در جریان «مذاکرات قزاقستان» که در مردادماه ۱۳۹۷ به دست آمد، دستاورد بسیار بزرگی بود که به موجب آن ایجاد پایگاه نظامی از سوی بیگانگان در سواحل دریای خزر ممنوع شد. این نکته از آن جهت اهمیت دارد که از دیرباز امریکا و حتی ناتو با توطئه فراوان در صدد ایجاد پایگاه نظامی و استقرار ناوچه‌ها، بالگردها و هواپیماهای خود در سواحل این دریا بوده‌اند.

ب) دفاع از کشورهای منطقه

مقاومت اسلامی محدود به رویارویی با دشمن صهیونیستی نیست، بلکه مقابله با همه تهدیدهایی که از سوی استکبار جهانی متوجه کشورهای اسلامی است، در برنامه‌های مقاومت اسلامی قرار دارد. از جمله این تهدیدها، شکل‌گیری پدیده داعش بود که خود از توطئه‌های استکبار برای تهدید کیان امت اسلامی بود و اگر نقش‌آفرینی‌ها و دلاورمردی‌های مقاومت اسلامی نبود، سرنوشت امت اسلامی به گونه دیگری رقم می‌خورد. از این رو، حمایت‌های جمهوری اسلامی در دفاع از مردم سوریه و عراق در برابر داعش علاوه بر این که کشورهای مسلمان را از خطر تجزیه و نابودی نجات داد، باعث شد از زبانه کشیدن آتش خشم دشمنان به سرحدات نظام اسلامی نیز پیشگیری شود.

۳- امنیت بین‌المللی

تأثیرگذاری بر معادلات بین‌المللی، به چالش کشیدن سیاست‌های منطقه‌ای استکبار جهانی، حمایت از کشورهای اسلامی در برابر متجاوزان و تلاش در منزوی ساختن گروه‌های تکفیری داعش، پیشرفت‌های چشمگیر در عرصه قدرت نظامی و دفاع موشکی، برخورداری از ذخایر قابل توجه نفت و گاز و دسترسی به فناوری مربوط به استخراج و پالایش آن‌ها از امتیازات منحصر به فرد ایران در شرایط کنونی است که توجه قدرت‌های بزرگ را به خود معطوف ساخته است.

به همین دلیل، تصمیم‌گیری برای موضوع فعالیت هسته‌ای در قالب مذاکرات برجام با حضور و مشارکت فعال کشورهای بزرگ اروپایی و ایالات متحده به عنوان ۱+۵ سال‌ها به طول انجامید و زمانی که آمریکا به دلیل توهم ضرر، از این پیمان خارج شد، گروه ۱+۴ متشکل از کشورهای اروپایی آمادگی خود را برای تداوم همکاری‌ها در قالب برجام اعلام کرده‌اند و مذاکرات آن‌ها نیز در حال انجام است و طبق آخرین اظهارات مقامات اروپایی، اتحادیه اروپا در جریان بسته حمایتی خود به دنبال مکانیزمی است که انتقال پول به ایران تسهیل شود.^۱ بدیهی است که این امر نشان از اهمیت کشور ایران برای قدرت‌های جهانی دارد. نکته جالب توجه آن‌که نگاه رئیس دستگاه دیپلماسی اتحادیه اروپا به برجام نه یک نگاه اقتصادی، بلکه نگاه صددرد صد امنیتی است. او در این باره می‌گوید: «برجام یکی از دستاوردهای بزرگ دیپلماسی بین‌المللی است. اتحادیه اروپا از خروج رئیس‌جمهور آمریکا متأسف است. برجام برای

1. <http://www.ensafnews.com/140579>

امنیت منطقه، اروپا و تمام جهان ضروری بود».^۱ از این رو، برای ایران اسلامی ضرورت دارد تا با تمسک به آیه شریفه «وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَ عَدُوَّكُمْ»^۲ به تلاش خود برای تأمین و تجهیز قدرت نظامی مورد نیاز ادامه دهید و برای حفظ و صیانت امنیت جهانی ایفای نقش کنید.

دستاوردهای نظامی

بی تردید یکی از عوامل مهم ایجاد امنیت، قدرت نظامی است. اگر امروزه آمریکا، ایران را کانون توجه خویش در غرب آسیا قرار داده، بدان جهت است که ایران به قدرت نظامی منطقه تبدیل شده است. مگر نه این است که سردمداران آمریکا هر روز اعلام می‌کردند گزینه حمله نظامی به ایران روی میز است. اما بازدارندگی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی اعم از ارتش، سپاه و بسیج، مانع این اقدام شد و آمریکایی‌ها را از حمله به سرزمینمان پشیمان کرد.^۳ کارشناسان آمریکایی شورای آتلانتیک اعتراف می‌کنند: «ایران در محیط استراتژیک پرتلاطم و متغیر غرب آسیا (خاورمیانه) عملکرد موفقی داشته است. این کشور امروز با تهدیدی جدی مبنی بر حمله یا تهاجم توسط یک قدرت خارجی مواجه نیست».^۴

۱- استقلال نظامی

متأسفانه پیش از انقلاب، نیروهای مسلح ایران در بعد تجهیزات و

۱. پایگاه خبری و اطلاع‌رسانی جماران به نقل از دنیای اقتصاد، ۱۳۹۷/۸/۳، کدخبر ۱۰۴۲۲۰۸.

۲. سوره انفال، آیه ۶۰.

3. <http://www.mizanonline.com/fa/news/145588>

4. <https://www.yjc.ir/fa/news/6249875>

آموزش، به غرب وابسته بودند.^۱ رژیم پهلوی برای اداره کشور قرارداد حضور بیش از ۵۰ هزار مستشار و کارشناس خارجی را در بخش‌های مختلف نظامی و... امضا کرد، در حالی که متخصصان ایرانی اجازه بروز خلاقیت خود را نداشتند. برای نمونه، مهندسان ایرانی در نیروی هوایی حتی اجازه حضور در محل‌های تعمیر و نگهداری هواپیماهای اف-۱۴ را نداشتند و تمام مراحل تعمیر و آماده‌سازی با رقم‌های هنگفت، توسط مستشاران آمریکایی انجام می‌شد.^۲ از این رو، ارتش ایران در شهریور ۱۳۲۰ و به دنبال حمله متفقین در جریان جنگ دوم جهانی، بدون هیچ‌گونه مقاومتی در برابر زیاده‌خواهی‌های غرب، استقلال و تمامیت ارضی کشور را وجه‌المصالحه قرار داد؛^۳ در حالی که پس از انقلاب اسلامی با وجود گسترش روزافزون تحریم‌های گوناگون، پیشرفت ایران در زمینه ساخت و تولید انواع سلاح‌ها و تجهیزات نظامی به قدری شگفت‌انگیز بوده که مؤسسه «گلوبال فایرپاور» اعلام کرد: ارتش ایران در رتبه ۲۳ جهان قرار گرفته است.^۴ همچنین مؤسسه واشنگتن در مارس ۲۰۱۷ درباره توان ایران در عرصه پدافند نوشت: «مطمئناً تنها معدود کشورهایی وجود دارند که قادر به توسعه مجموعه رادارها و موشک‌های هدایت‌شونده برد متوسط و برد بلند دفاع هوایی خود هستند و اگر ایرانی‌ها همان‌گونه که وعده داده‌اند، بتوانند بر موانع موجود در این راه غلبه کنند، نه تنها در آینده قابل پیش‌بینی در دفاع هوایی خود کفا می‌شوند،

1. <https://www.mehrnews.com/news/4098144>

2. <http://press.jamejamonline.ir/Newspreview/3179383749121115086>

3. <https://www.yjc.ir/fa/news/6425506>

4. <https://www.yjc.ir/fa/news/5548608>

بلکه می‌توانند سامانه‌های «تلاش و باور» خود را حتی صادر کنند.^۱ بر این اساس، امام از استقلال نظامی به عنوان تحفه الهی یاد کرد: «یکی از تحفه‌های بسیار باارزشی که این انقلاب به ما داده، هدیه‌ای است که از جانب خدای تبارک و تعالی به ما عنایت فرموده است، همین است که دست قدرت‌های بزرگ از ارتش بریده شد و مستشارهای آن‌ها بیرون رانده شدند و شما الان خودتان هستید...؛ ارتش که باید یک ارتش مستقلی باشد، الان بحمدالله این مطلب حاصل است».^۲

۲- عرصه‌های استقلال نظامی

الف) آموزش و تربیت نظامیان

پیش از انقلاب اسلامی، آموزش و تربیت نظامیان ایرانی متناسب با سیاست‌های آمریکا، از اهداف آمریکاییان بود. آنان تلاش می‌کردند از نظر سیاسی و فرهنگی، ارتشیان را منطبق با آداب و رسوم آمریکایی تربیت کنند. بر این اساس، در تاریخ ۱۱ اردیبهشت ۱۳۲۷، اولین گروه از افسران و درجه‌داران نیروی هوایی ایران برای کسب آموزش‌های ویژه، راهی آمریکا شدند و تا سال ۱۳۵۳، یازده هزار از افسران و پرسنل نظامی ایران در این کشور آموزش دیدند. علاوه بر این، آمریکا در مورد آموزش افسران ایران از طریق ارتش اسرائیل، قراردادهایی با دولت اسرائیل منعقد کرده بود. آنان می‌کوشیدند تا نظامی ایرانی در طول آموزش نسبت به فرهنگ خود احساس حقارت کند و فرهنگ آمریکایی را فرهنگ برتر بشمارد. ژنرال هایزر می‌گوید: «تیمسار امیرحسین ربیعی که در آمریکا

1. <https://ir.sputniknews.com/opinion/201802273333947>

۲. صحیفه امام، ج ۱۴، ص ۴۳۶.

تربیت شده بود، همواره به آن کشور عشق می‌ورزید»^۱ از این رو، امام رحمته الله علیه می‌فرماید: «ارتش ما را یک ارتش غیرملی و متکی بر غیر تربیت کردند... ما می‌خواهیم ارتش ما آزاد باشد، اسرائیل در آن تصرف نکند، آمریکا در آن تصرف نکند»^۲.

امروزه به برکت انقلاب اسلامی هرگونه آموزش و تربیت نیروهای نظامی توسط متخصصان داخلی انجام می‌شود. فرماندهان سپاه پاسداران و ارتش، در پرتو ایمان به خدا، گام‌های بزرگی برای تعلیم و تربیت نیروهای نظامی و انتظامی برداشته‌اند. نتیجه این آموزش‌ها تا کنون ساخت ده‌ها موشک، تانک، و هواپیمای نظامی است. برای نمونه ساخت انواع سلاح‌ها و تجهیزات نظامی از جمله ساخت انواع هواپیما و جت‌های جنگنده مافوق صوت رادارگریز (مانند صاعقه و آذرخش)، آموزشی (مانند پرستو)، خودکفایی در تولید و ساخت انواع هواپیماهای بدون سرنشین مدرن، ساخت انواع بالگرد (مانند بالگردهای شاهد، شباویز ۲۰۷۵ و ۲۰۶۱ و بالگرد ضدتانک ۲۰۹۱) و تعمیر انواع هواپیما و بالگرد با کسب رتبه پنجم جهانی بخشی از دستاوردهای صنعت هوایی است.

ساخت زیردریایی، ساخت و تعمیر انواع ناو و ناوچه، ساخت هاورکرافت (قایق‌های دوزیست)، ساخت انواع قایق‌های تندرو و قایق پرنده، ساخت و تعمیر انواع زره‌پوش و تانک و خودکفایی در ساخت

۱. رابرت اداچ هایزر، مأموریت مخفی در تهران: خاطرات ژنرال هایزر، ترجمه

سیدمحمدحسین عادل، ص ۶۶-۸۱.

۲. روح‌الله خمینی، در جست‌وجوی راه، از کلام امام، دفتر هجدهم، ص ۴۴ و ۸۲.

انواع تجهیزات و سلاح‌های سبک، نیمه‌سنگین و سنگین مانند انواع خمپاره‌انداز و توپ‌های مدرن، انواع سامانه‌ها و سلاح‌های پدافند ضد هوایی و مهمات سبک و سنگین و توسعه صنایع مخابراتی و ساخت انواع بی‌سیم و تقویت و توسعه صنایع اپتیک و ساخت انواع دوربین‌های معمولی و دید در شب و صدور برخی از این محصولات به ۳۲ کشور جهان، از دیگر دستاوردهای صنایع نظامی محسوب می‌شود.^۱

ب) برنامه‌ریزی و تهیه وسایل نظامی

یکی از جنبه‌های دخالت آمریکایی‌ها در امور نظامی و ارتش ایران، تعیین سیاست خرید سلاح ایران از خارج بود. آن‌ها که خود را مالک بی‌رقیب ارتش ایران می‌پنداشتند، خود را صاحب‌اختیار برنامه‌های خرید سلاح ایران می‌دانستند؛ برای نمونه جرج بال^۲ می‌گوید: «از سال ۱۳۳۲ که شاه به قدرت بازگشت، تا سال ۱۳۵۱، این ما بودیم که می‌گفتیم شما (شاه) به فلان سلاح احتیاج ندارید یا به فلان سلاح احتیاج دارید. بدین ترتیب، در طول ۱۹ سال، کل اسلحه‌ای که شاه از آمریکا خریداری کرد، از یک میلیارد و ۳۰۰ میلیون دلار تجاوز نمی‌کرد، ولی بعد از آن‌که نیکسون و کیسینجر به او اختیار دادند، میزان خرید اسلحه شاه از آمریکا در مدت ۷ سال^۳ ۲۰ برابر شد.»

اما امروزه به برکت انقلاب اسلامی پیشرفت‌های قابل توجهی در تولید انواع موشک، توپ، خمپاره‌انداز، تهیه قطعات یدکی بالگرد و هواپیما و

۱. مجله شبانه باشگاه خبرنگاران، ۸ فروردین ۱۳۹۳، کد خبر: ۴۷۸۹۰۹۶.

۲. معاون سابق وزارت خارجه آمریکا.

۳. جملیه کدیور، رویارویی انقلاب اسلامی ایران و آمریکا، ص ۴۷.

سیستم‌های کنترل راداری صورت گرفته است که نمونه‌های روشنی از خودکفایی نظامی پس از انقلاب است. پیشرفت در زمینه ساخت و تولید انواع موشک‌های بالستیک، دوربرد، زمین به زمین، زمین به هوا و انواع موشک‌های دریایی (مانند موشک ماهواره‌بر) به قدری شگفت‌انگیز بوده است که ایران را در ردیف معدود کشورهای دارنده تکنولوژی ساخت موشک‌های فوق دقیق سطح به سطح قرار داده است. همچنین ساخت انواع رادار با بُرد بیش از یک هزار کیلومتر و پرتاب چندین ماهواره با سرنشین و بدون سرنشین به فضا از جمله مواردی هستند که کسب رتبه هفتم جهان در سامانه کامل پرتاب ماهواره و رتبه دوازدهم جهان در طراحی و ساخت ماهواره را برای یازدهمین عضو باشگاه فضایی جهان یعنی ایران، به ارمغان آورده است.^۱

طبق اعلام سازمان صنایع هوافضای وزارت دفاع، یکی از آخرین دستاوردهای نظامی کشور با عنوان موشک جستجوگر «فاتح مبین» به عنوان نسل جدید موشک‌های نقطه‌زن با طراحی کاملاً بومی به دست متخصصان سازمان صنایع هوافضای وزارت دفاع در آستانه ۳۱ مرداد (روز صنعت دفاعی) بهره‌برداری شد. این موشک که رادارگریز، تاکتیکی و نقطه‌زن است، با فناوری پیشرفته بومی طراحی و ساخته شده است و قادر است در همه ساعات شبانه‌روز و شرایط محیطی و جنگ الکترونیک دشمن، اهداف خاص مورد نظر را در زمین و دریا تشخیص داده، به آنها اصابت کند.^۲

۱. مجله شبانه باشگاه خبرنگاران، ۸ فروردین ۱۳۹۳، کد خبر: ۴۷۱۹۰۹۶.

۲. روزنامه جمهوری اسلامی، سه‌شنبه ۲۳ مرداد ۱۳۹۷، ش ۱۱۲۲۶، ص ۲.

۴- عرصه‌های خودباوری و نوآوری صنایع نظامی

الف) خودباوری و خلاقیت

یکی از دستاوردهای مهم انقلاب، ایجاد روحیهٔ ابتکار و خلاقیت در کارکنان و متخصصان نیروهای مسلح است. به برکت انقلاب اسلامی، نظامیان به خودباوری رسیدند؛ چنان‌که امام می‌فرماید: «ما افتخار می‌کنیم که... به تحولات شگرف صنعتی از قبیل راه‌اندازی کارخانجات و دگرگونی در خطوط تولید و ساختن و اختراع ده‌ها وسایل پیشرفته و مدرن نظامی، آن هم بدون حضور هیچ مستشاری و بدون هیچ‌گونه کمک خارجی دست یافته‌ایم».^۱

ب) خودکفایی صنایع نظامی

علاوه بر موارد ذکر شده، نخستین هواپیمای جنگندهٔ ایرانی به نام «کوثر» با تلاش متخصصان صنعت دفاعی رونمایی شد. ایران در بین ممالک اسلامی، اولین کشوری است که موتور هواپیما تولید می‌کند.^۲ سایت «نشال ایترست» نوشت: «به استثنای کرهٔ شمالی، هیچ کشوری در دوران پس از جنگ سرد نتوانسته بیش‌تر از ایران، آمریکا را به چالش بکشد». همچنین دانیل کوتسی مدیر اطلاعات ملی آمریکا اعتراف کرد: «ایران دارای بزرگ‌ترین زرادخانه موشک‌های بالستیک در خاورمیانه است و می‌تواند به اهدافی تا فاصلهٔ دو هزار کیلومتر از مرزهای خود ضربه بزند».^۳

۱. صحیفهٔ امام، ج ۲۰، ص ۳۲۶.

2. <https://www.tasnimnews.com/fa/news/1397/06/01>

3. <https://ir.sputniknews.com/opinion/201802273333947>

نتیجه‌گیری

جمهوری اسلامی، در حوزه‌های امنیت ملی، امنیت منطقه‌ای و امنیت بین‌المللی قدرتمند ظاهر شده و قدرت نظامی و دفاعی آن به شدت افزایش یافته است؛ به گونه‌ای که ایران امنیت منطقه را نیز تأمین می‌کند. همچنین جمهوری اسلامی ایران، در عرصه امنیت بین‌المللی و تحول نظامی جهانی نیز تأثیرگذار است. از سوی دیگر، جمهوری اسلامی به قدرت نظامی منطقه تبدیل و در صنایع، ادوات و سلاح‌های نظامی خودکفا شده است؛ در حالی که امنیت، صنایع و ابزار نظامی ایران قبل از انقلاب، به قدرت‌های بزرگ، مانند آمریکا وابسته بود.